İ h a n e t

Abdulhalim Durma

İnsan ilişkilerinin sıradanlığı hakkında gevezelik ederken, emekli öğretmenimizin okumakta olduğu gazeteyi katlayıp masanın üzerine bırakarak oturduğu köşeden kalkıp yanımıza gelmesiyle, hepimiz süt dökmüş kediye döndük. Bize hınzırcasına baktı ve ardından hesap sorarcasına, “Niye sustunuz, konuşsanıza!”, dedi. Sanki ortaklaşa suç işlemiş yaramaz çocuklar gibi, göz ucuyla birbirimize bakıştıktan sonra aramızdan biri sözü aldı. “Hocam! . . İnsanların iyi niyetinizi kullanarak sizi istismar etmelerini anlayamıyoruz.”

-Beni mi ? ! . .

-Hayır hocam sizi değil, herkesi.

Kısa duraklamanın ardından devam etmesini istedi.

-Eee .. yani ? . . .

-Tanıdık esnaftan alışveriş yapmaya kalktığımızda, malını bize daha ucuza vermiyor.

-Vermez tabii. ‘İş başka, dostluk başka.’ Güvendiğiniz dağlara kar yağıyor. Ve siz üşüyorsunuz.

-Oturup çaylarını içiyoruz, uzun sohbetler yapıyoruz. İş para konusuna gelince..

-Allah kardeşi kardeş yaratmış, kesesini ayrı yaratmış.

-Hocam bizim tarafımızı tutmuyorsunuz ama . . .

-Tutulacak tarafınız yok. En iyisi, size siyaset tarihimizin birkaç Don Kişot’undan söz edeyim. Belki böylece bu konuyu problem yapmaktan vaz geçersiniz.

İster istemez şapa oturduğumuzu kabullendik. Onun ise, belli etmemeye çalışsa da keyiflenmiş olduğu anlaşılıyordu.

“Bahsedeceklerimden ilki, ülkenin politika hayatının ender rastlanan renkli simalarından biri. Hakkında anlatılan anekdotlar, esprili kişiliğini yansıtsa da, abartılı görünen

tecrübeleri, onun adeta müzmin muhalefetin timsali olması üzerineydi. Ebedi muhalifti, her şeye, herkese hatta kendine muhalifti. İktidar ortağı olduğu zaman dahi muhalif tutumunu bırakmadı. Halkın sesiydi. Ona ‘Bozkırın Fırtınası’ diyorlardı. Güçlü bir hitabete sahipti. Meclis kürsüsünde kesintisiz beş buçuk saat süren konuşmasını, halkın karşısında sekiz buçuk saate çıkarmıştı. İktidarın, onun sesini kısmaya ve kesmeye yönelik çalışmaları, daha mecliste başlamış, milletvekillerinin konuşma sürelerini kısaltmayla ilgili düzenlemeyle, bu kendini bilmez hadsizin önü kesilmişti. Bir mitingde, “iktidar konuşmayı yasakladı, bakışmayı da yasaklamadan önce birbirimize doya doya bakalım”, diyerek mitinge gelen insanları dakikalarca süzmüştü. İktidarların her zaman amansız takipçisiydi. Hükümetlerden biri, hiç de uygun olmayan yöntemlerle onu ve seçmenlerini cezalandırma yoluna gitmekte herhangi bir sakınca görmedi. Yönetim bu konuda öylesine ileri gitti ki, siyaset tarihinde örnek gösterilecek bir olaya imza attı. Bu sıra dışı politikacıyı meclise gönderen ili, bir sıra dışılıkla ilçeye dönüştürdü. Uzun yıllar süren tek parti döneminden sonra, insanlar demokrasiye geçileceği umudunda iken, on yıl sonrasını gören bir firasetle değişen hiçbir şey olmadığını söylüyordu. Bununla birlikte, askeri darbeyi demokratik tercihlerine rağmen meşru bir ihtilal olarak değerlendirmesi oldukça ilginçti.

“Miting meydanlarında yanında sürekli taşıdığı çantadan çıkardığı meclis tutanağı, belge, evrak, gazete kupürlerini saatlerce okuyan, siyasi olayları ve iktidar politikalarını fıkralarla ve popüler benzetmelerle halka anlatan liderimiz, kabul edelim ki, ülkede siyasetin benimsenmesine ve halktan yana politikaların oluşmasına önemli ölçüde katkıda bulundu. Ne var ki, onun tespitleri siyasi bir program ve düşünce etrafında temellendirilmediği için, çok partili hayata

geçişten sonra muhalefet çizgisinin kurumsallaşmaması ve kalıcı olmaması ile sonuçlandı.

“Muhalif olmak için muhalifti. Muhalefeti sadece muhalefet olsun diye yapıyordu. Sabit fikrinde taviz vermez kuru bir inattan kaynaklanan karizmasıyla, kimseyi dinlemiyordu. Büyük düşünüyor ve büyük hatalar yapıyordu. İktidar olmak için değil, hep muhalif kalmak için siyaset alanındaydı ve bunun farkında olup olmadığından kimse emin değildi.

“Halkın teveccühü, sadece miting meydanlarına idi ve anlaşılmazdır ki, seçim sandıklarına yansımamaktaydı. O bunun farkındaydı. Ve esprili üslubuyla bunu ifade ediyordu.

“Ancak sonunda, “Yüzünde göz izi yok sanarak siyaset denilen Leyla’ya gönül verdim. Sonradan anladım ki, benden önce kırk bin kişinin nikahından geçmiş.”, diyerek kötülüğün ruhuyla özdeşleştirdiği siyasetten nefret eder hale gelmişti.

“Cenaze merasimi çok büyük bir halk kitlesinin katıldığı büyük bir izdihama neden oldu. Aktif siyaseti 30 yıl önce bırakmasına rağmen, halk arasında hala büyük bir sevgiye mazhar olduğu görülüyordu. Ancak, iç muhasebesinde, hayal kırıklığı ile ihaneti yan yana getirirken, ikincisine pek yer kalmadığını düşünüyorum. Hayatı, ihanetin değil büyük bir hayal kırıklığının ifadesiydi. Hatalı kararlarının sorumlusu, olduğundan fazla değer verdiği konuların ister istemez hatalı muhakemesi idi. Bunun için başkaları suçlanamazdı. Kurucusu olduğu partiden istifa ederken dahi, bir ihanetin değil hayal kırıklığının kurbanı oldu.

Yaşlı dostumuz, kahramanı hakkındaki sözlerini kısa ve anlamlı bir değerlendirme ile tamamladı.

“Yıllar sonra aynı siyasi istikamette hareket eden ve aynı duyguları yaşayan bir diğer parti lideri daha siyaset sahnesinde yerini aldı. Ancak, sadece altı yedi yıl sonra şüpheli bir helikopter kazasında hayatını kaybeden bu parti liderinin

kendisini vefatından önce hastanedeki ziyareti esnasında, ona şunları söyledi. “Genç dostum!.. Unutmak ve unutulmak istiyorum. Kaçıyorsun, kopuyorsun, çalışıyorsun, sonunda idrar torbası ile baş başa kalıyorsun.”

Yaşlı dostumuz, bunları söyledikten sonra konuşmasına oldukça kısa bir mola verdi. Ve ardından, biz hala son sözlerinin etkisini yaşarken, o ikinci kahramanına geçti.

“Yetenekleri, entelektüel birikimi, kazandığı tecrübeleri ile karizmatik kişiliği, yürüdüğü siyaset yolunda yeni adamımızı iç ve dış dinamiklerin de etkisiyle liderliğe taşıdı. Vatandaşla arasında ölümünden yıllar sonra bile kopmayacak bir bağ kurdu. Adı dağlara taşlara yazıldı. Ancak dönüşümcü bir lider olamadı. Niye mi? . .

“Entelektüel tarafıyla sanata düşkünlüğü ve zarif üslubu, onun siyaset dünyasında farklı bir yer edinmesine katkı sağlamıştı. Eskimeyen, her zaman değerini koruyan insan olmanın erdemlerini kendisinde mecz etmeyi amaçlayan ‘şair başbakan’ın şiirleri, miting konuşmalarının gölgesinde kaldı. Ancak, ülkenin siyaset tarihinde en fazla suikaste uğrayan lideri unvanını da kazandı. Ona yönelik bu menfur girişimlerin, ülkenin politik geçmişindeki derin çatışmaların ve karmaşık dinamiklerin bir yansıması olduğu ileri sürülür. Kırsal bölgelerdeki ekonomik ve sosyal yapıyı dönüştürme çabaları gibi büyük ölçekli reformlar, suikast teşebbüslerinin doğrudan nedeni olmasa da, dolaylı etkiler yaratabilecek bir potansiyele sahipti ve bu durum statükoyu korumak isteyen gruplar tarafından tehdit olarak algılanmış olmalıydı. Fakat dış siyasette bağımsız ve dik duruşlu bir politika izlemeye çalışması da onu durdurmak isteyecek olanları kızdırmış ve harekete geçirmiş olmalıdır.

“Dürüst, ahlaklı, nazik ve alçak gönüllü bir kişiliğe sahip ve gösterişten uzak bir lider olarak görülmekte, en bilgili ve siyasetin en kibar liderlerinden biri olarak

nitelendirilmekteydi. Demokrasi ve özgürlük konularında kanat sesleriyle adeta havada asılı duran bir "güvercin" kimliğine sahipti. Köylüye, işçiye ve emekçiye verdiği önemle halkla bütünleşen Karaoğlan, bir umuttu. İnsanlar çocuklarına onun ismini vermekteydi.

“Ancak, ülke siyaseti tarihinde kötü bir leke olarak kabul edilen Makyavelist bir davranışta bulundu. Muhalefetin on milletvekilini satın aldı ve kurduğu hükümette onlara bakanlık verdi. Bu siyasi hamle, karşısındaki parti liderini oldukça öfkelendirdi ve uzun süre ondan başbakan yerine, başıbozuk, çete reisi ya da önder bozuntusu anlamında, ‘hükümetin başı’ diye söz etti. Eleştiriler, bu tür bir pazarlığın etik ve siyasi ahlak açısından doğru bir yöntem olup olmadığı üzerinde yoğunlaşmıştı. Bu olay, onun siyasi kariyerinde pragmatik bir lider olduğunu gösterirken, aynı zamanda siyasi ahlak konusundaki hassasiyetleri de gündeme getirmişti. Bu durum, Karaoğlan’ın halkın gözünde güvenilirliğini zedelemiş olsa da, onun siyasi strateji yeteneğini ve hükümet kurma kararlılığını da ortaya koymuştu. Her şeye rağmen, olayın gölgesinde kalan bir lider olarak anılması, kaçınılmaz şekilde kaderin bir cilvesi gibi görünüyor. Uzun yıllar sonra kendisiyle yapılan bir röportajda, 11’ler Olayı diye adlandırılan bu hareketin, kendi siyasi hayatının ‘en büyük hatası’ olduğunu açık yüreklilikle itiraf ediyordu.

“Bu siyasetçinin ulusal çıkarları gözeten milli politika teşebbüsleri, nedense, ünlü şövalyenin ‘lance’ı ile yel değirmenlerine saldırmasını çağrıştırıyor. Oysa, onun hayatı şiirdi ve şu sözcüklerle başlıyordu. “Eğer, etrafındaki herkesin paniğe kapıldığı ve bunun sebebini senden bildikleri zaman. .”

“Sonunda, yıllarca birlikte yürüdüğü yol arkadaşları tarafından birer ikişer ve topluca terk edildiğinde, siyasetin güvenilmez, sinsi ve puslu dünyasından sanatın aydınlık ve umutlu dünyasına sığınabildi mi, hiç sanmıyorum. . .

Bir süre sessizlik oldu. Onun gözünde halk, kahramanını sevaplarıyla ve günahlarıyla birlikte kabul ediyordu. Ve, üçüncü kişiye geçti.

"Muhtemelen, toplumda insanları harekete geçirirken Karaoğlan'ın geçmişten gelen güçlü bir tarihsel tabanı yoktu. Kurtuluş Savaşı dışında örneği daha önce görülmeyen 'kaderlerinin dizginlerini ellerine almaya çağıran ideolojik bir ses'ti onunki. Başarısının büyüklüğü, biraz da buradan geliyordu. Ancak üçüncü kahramanımız, bu topraklarda var olan daha eski, ideolojik ve dini bir düşüncenin temsilcisiydi. Asırlara uzanan güçlü bir tabanı vardı. Taraftarları ve dahi taraftarı olmayanlar, ona en uygun lakabı taktılar. Mücahit ! . .

Aramızdan biri kendini tutamadı ve uyarıda bulundu. "Hocam ! . . Takip etmekte zorlanıyoruz." O ise, her zaman olduğu gibi, duymamazlığa geldi.

"Onun siyasi görüşleri, dini değerler üzerine inşa edilmiş olan ideolojisiyle şekillenmişti. Dinin iktidar olması için yapılacak mücadele, bireyin Allah'a olan 'kulluk borcu' ile aynı idi. Bu ideoloji, her çağda zaten bürokrasinin kontrolündeki dinin hareket alanını genişleterek ülkede sosyal, ekonomik ve siyasi hayatta daha etkin bir rol oynamasını hedeflemiş ve adalet, dayanışma ve ahlak gibi temel prensiplerini politikalarının merkezine almıştı.

"Ancak, diğer taraftan doğru ile yanlışı ayırt etme yetisini odak noktasına alan ideolojisi, dinin sınırlarını belirleyen sisteme göre kabul edilebilir değildi. Sanki, kendisine bu noktadan karşılık verildi. İthamlar, hesabı verilemeyen parti harcamalarının kayıtları üzerinde yoğunlaştı. Ve bu suçlama, silinemez bir çamurun izi gibi, onun anısıyla birlikte hep var oldu.

"Fakat içine kapanmadı. İdeolojik bağlılığını ve kararlılığını bir kez daha ortaya koydu. Bu süreçte yalnızlaşmış olsa da, kendi duruşundan hiç ödün vermedi ve hareketin lideri

olarak kalmaya devam etti. Partiden ayrılarak yeni bir siyasi parti kuran eski öğrencilerine karşı, onların ideolojik çizgiden uzaklaştığını ve dış güçlerin etkisi altında kaldığını ifade etti. Bu ayrışmayı bir ihanet olarak gördü ve onları partinin temel değerlerini zayıflatmakla eleştirdi.

“Bir zamanlar talebesi olan Cumhurbaşkanı tarafından cezası affedildikten iki yıl sonra partisinin tekrar genel başkanlığına seçildi. Ancak, bundan sadece iki ay sonra, 85 yaşında hayata veda etti. Mirası, daha sağlığında talebeleri tarafından talan edilmişti. Vefatından sonra çocukları arasında bu kavganın son perdesi oynandı.

“Umulur ki, hayatlarının son döneminde yaşamış oldukları bu hayal kırıklığı, onların zengin kişiliklerinin süregelen gelişmesini taçlandıran birer eşsiz tecrübe olmuş olmalıydı. Ancak görünen o ki, Bozkırın Fırtınası araya mesafe koysa da, Karaoğlan ve Mücahit’in hayat hikayelerinin sonlarına kadar siyaset dilberi, cazibesiyle onları yalnız bırakmadı.

......

‘Ayaklı Tarih’in anlatacakları bitmiş gibi sustu. Ancak, biliyorduk ki, heybesi doluydu. Söyleyecek sözü her zaman vardı. Hepimiz onun iyi bir araştırmacı ve gözlemci olduğunu tereddütsüz kabul ediyorduk. Ancak sessizlik uzadı. Aramızdan ikisi gecenin ilerleyen vakti yüzünden çıt çıkarmadan, adeta bir hayalet sessizliğiyle masayı terk etti. Fakat diğerlerinin ayrılmaya niyeti yoktu. İlk konuşan, havayı yumuşatmak istercesine ve espriyle, “bir acıklı hikaye daha dinleyebiliriz”, dedi.

Yaşlı dostumuz, sanki bir uykudan uyanmış gibi, “Ha! . .”, diye karşılık verdi. Sonra da, adeta lafın ortasından başlar gibi, “kanalize edildiğimiz seksenlerden itibaren, özgürlük adı altında, tıpkı İspanyolların koruyucu meleği adına

düzenlenen festivalde olduğu gibi, ipini koparmış boğalarla, ortalık ana baba gününe döndü.”, diye ilave etti.

- Tabii bu arada, Yahuda’nın öpücükleri havada uçuşuyordu. Fakat daha fazlası, ‘E tu, brute?..’

Esprili arkadaşımız, araya girdi. “Hocam! . . Sadeleştirir misiniz? . .”

-Başımızda kavak yellerinin estiği o öğrencilik yıllarında, derslerine devam etmediğimiz hocaların sınavlarına girmenin yollarını arardık. Devam defterlerimizi onlar imzalardı ve sınav hakkımız olup olmadığını oradan kontrol ederlerdi. Dersin hocası yeterli imzanın olmadığı defterime baktı, heyecandan nefesimin kesildiği o kısa tereddüt anından sonra, imzasını attı. Sınavda da, yanlış hatırlamıyorsam, orta derece ile geçer not aldım. O sıralarda doçentti, sadece kendi alanında değil entelektüel birikimiyle farklı alanlarda da ülke adına istikbal vaad ediyordu. Profesör olduktan sadece birkaç yıl sonra, bir üniversiteye rektör oldu. Ancak yeni görev yerinde bir yıl sonra kalp krizi nedeniyle, olgunluğunun baharı denilecek bir yaşta hayatını kaybetti. Şüphesiz, ülkenin kültürü adına kayıptı. Kısa hayatına birçok çalışmayı sığdırmıştı. Alanıyla ilgili bilimsel çalışmaların yanı sıra aktüel olaylarla da ilgilenirdi. Geniş ilgi alanıyla yazmış olduğu kitaplar arasında, kökleri ülkenin uzun geçmişine dayanan sosyal problemlere dair olanlar da vardı. Ayrıca, bir gazetenin başyazarlığını da yapmakta idi.

Bu noktada kısa bir soluk aldı. Gözleri elli yıl öncesine bakıyordu.

“Hatırladığım kadarıyla, sessiz ve sakin görünüşüyle samimi ve açık sözlü bir kişiliğe sahipti. Ancak duygusal değil, daha çok mantık ve analiz odaklı bir insandı. Disiplinli, çalışkan ve entelektüel bir yapıya sahipti. Bekleneceği gibi, sorgulayan ve olayları derinlemesine inceleyen bir bilim insanıydı.

“Bir gün gazetede nekrolojik bir yazı kaleme aldı. Vefat eden hocasının anısına kağıda döktüğü bu yazının önemini, başka bir hocamın vermiş olduğu bir görev sayesinde daha iyi anladım. Kopyasını çıkarmamı istediği metin, vefat eden bilim adamının bibliyografyası idi. Bu öyle uzun bir liste idi ki, aklıma menkıbevi bir hikayeyi getirmişti. Rivayete göre, büyük bir filozof veya bilim insanı vefat ettiğinde, onun eserleri bir devenin bir yanına, tabutu ise diğer yanına yüklenir. Bu şekilde bir denge sağlanır.

“Hocası hakkında anlatılan bir anekdot, rahmetlinin zengin kişiliğinin önemli bir ipucunu veriyordu. Ülkede yeni rejimin kuruluş döneminde son derece kısır olan fikir hayatını, adeta tek başına o doldurmuştu. Felsefe, sosyoloji, sosyal antropoloji, estetik, mantık, tarih, roman, hatta şiir sahasında kaleme almış olduğu eserlerle birçok ilklerin sahibi oldu. Bir gün kendisine niçin bu kadar çok dağıldığını sorduklarında, “Ben yazacağım eserin kaynaklarını da bizzat hazırlamak zorundayım.”, diye cevap vermiş olduğu anlatılır.

“Hocamın gazetedeki yazısına atfen, ‘bir anını bile boşa geçirmeksizin insanüstü bir gayretle çalışırdı’. Sadece zihni değil, bedeni yorgunlukları bile göz ardı ederek yok sayan biriydi. Eski talebeleri, onun bazı çalışmalarını tramvayla fakülteye gidip gelirken yaptığını, anlatırlardı. Hiç bir zaman kabına sığmayan, kendisini daima yenileyen biri olmasına rağmen hassasiyeti ve alınganlığı ile içinde yaşadığı toplumun zor dönemlerinin zihniyeti, onu gözden uzak bir kenara itti. Vefatıyla, adeta ülkede bilimin felsefesi alanında bir devir kapandı. Esasen buraya kadar her şey normaldi.

“Şimdi biraz da, diğer kahramanımızdan söz edelim. Yakın tarihimizin ünlü ve oldukça etkili yazarı N.F. sert ve keskin üslubuyla kendisine verilmiş olan ‘kalemşor’ ünvanını sonuna kadar hak etmişti. Ancak C.M ile karşılaştırıldığında, üslubunun hafif kalacağı konusunda herkes mutabık olacaktır.

Çünkü C.M.'nin yazılarında dilin ustalığını, içeriğin zenginliği tamamlıyordu. N.F duygulara hitap ediyordu, kahramanımız ise hem duygulara hem akla . . . Ancak, kaderin cilvesidir ki, yakın siyasi tarihimizde kalemşorun etkisi, mukayeseye gelmezcesine üstündü.

"C.M ile hayatta karşılaşmadım. Sadece gazete yazıları, kitapları ve hakkında anlatılanlardan bilgi sahibiydim. Adeta, Uzak Doğunun efsanelerinden fırlamış ve ülkenin tam ortasına düşmüş gibi . . . Muhtemelen hayranları onu, mümkün olsa, Dünya Kültür Mirası'na aday gösterirlerdi. Bir talihsizlik eseri olmalı ki, hocamın yazısıyla karşılaştı ve kendisi de yazılmayası bir yazı kaleme aldı. "Yaşayanlara saygı, ölülere hakikat borçluyuz", diyerek Kiramen Katibin'i hatırlatırcasına döktürdü. Demediğini bırakmadı. Merhumu mütevvefa yaptı. Ve doğrusu, kimse bu polemiğe cesaret edip yaklaşamadı. N. F de kendini savunamayacak olan ölüleri, kendisinin savcısı olduğu muhayyel bir mahkemede yargılamıştı. Fakat, yanlış hatırlamıyorsam, C.M'nin hakikati, karşılıksız kaldı.

-Ne demek oluyor, şimdi bu? ! . .

Yaşlı dostumuz, garip şekilde gülümsedi. Yarım yüzyıl önceki bir polemiğin, ne kadar anlamlı ve etkili olmuş olabileceğini aklımız almıyordu. O ise bizim için oldukça karmaşıklaşan problemi, daha da içinden çıkılmazcasına zorlaştırıyordu.

"100 yıl kadar önce biri, ihanet sözünü aydın kesimi için özel anlamda kullanarak bir kavram geliştirmişti. Yazar, eserinde entelektüellerin evrensel ahlak ve hakikat arayışından vazgeçip siyasi ideolojilere ya da pragmatizme teslim olmasını eleştirmekteydi. Ona göre aydınların temel görevi, zamandan ve mekandan bağımsız adalet, hakikat, akıl gibi evrensel değerleri savunmaktı. Ancak, döneminin aydınlarının bir takım nedenlerle bu ideallerden saparak siyasi ve milli çıkarların hizmetine girdiğini gözlemlemişti. Bu kavram elli yıl sonra,

ülkemizde farklı siyasi görüş mensuplarının birbirlerini itham etmeleriyle hayat buldu. Kavram genellikle, aydın olarak kabul edilen kişilerin, sahip oldukları bilgi, yetenek ve toplumsal etkilerini, evrensel değerlere, etik ilkelere veya savundukları ideallere aykırı bir şekilde kullanmaları durumunu ifade etmekteydi. Toplumsal sorunlara duyarsız kalan, *iktidara yakınlaşan veya kendi çıkarları için ilkelerinden ödün veren* aydınlar eleştirilirken bu ifadeye başvurulmaktaydı. Peygambere atfedilen sözü hatırlayın. “Bilginlerin kötüsü emîrleri ziyaret eden, emîrlerin iyisi bilginleri ziyaret edendir.” Milliyetçi ve muhafazakâr kesimler, sol eğilimli aydınları "halktan kopuk", "Batı hayranı" ya da "yabancı ideolojilerin temsilcisi" olarak gördü. Bu kesimlere göre aydınlar, ülke kültürünü, geleneklerini ve dini değerleri küçümsemeleriyle veya hiç görmemeleriyle "ihanet" içindeydi. Sol cenahta ise bu ifade, daha çok sistemle uzlaşan ya da devrimci ideallerden uzaklaşan entelektüeller için kullanıldı. Diğer deyişle, halkın çıkarlarını savunmak yerine, statükoyu destekleyen ya da burjuvaziye hizmet eden aydınlar eleştirildi. Toplumsal krizlerde aydının suskun kalması ya da sorumluluk almaktan kaçınması da bir tür "ihanet" olarak görüldü. Yabancılaşma, Batı merkezli düşünceleri körü körüne benimseme ya da yerel kültürü reddetme, özellikle muhafazakâr kesimlerde "Batı taklitçiliği" olarak eleştirildi, eleştirilmekle kalınmadı, şeytanlaştırıldı.

“Bazan karşılık vermeyip susmasıyla, hocamın, taziyesinin arkasında durmamış olduğunu düşünüyorum. Şeytanlaştırılanın avukatlığını yapmak, elli yıl sonra öğrencilerine mi düşer. Ancak eleştiri, bu yönüyle de bir ‘Ad Hominem’ ile bağlantılıydı.

Esprili arkadaşımızın yapmacık bir öksürüğü duyuldu. Belli ki, açıklama ister gibi bir hali vardı. Ancak yaşlı dostumuz, bu defa açıklamada bulundu.

“Yani, eleştirisinde bel altı vurdu. Tutum ve ilkelerine eleştiriyle birlikte kişiliğine de ağır bir saldırı vardı. ‘Ona hakikati borçluyuz’, derken nasıl bir hain olduğunu anlatmayı üstün bir görev sayıyordu. Bu ‘kütüphane faresi’nin meydanlara çıkıp haykırması gerekirken, sessizliğiyle statükoya, yani iktidarın politikalarına destek verdiğini söylüyordu. Köylü ya da işçi sınıfının sorunlarını anlamak yerine soyut teorilere odaklanarak kendi kültürüne yabancılaşan Batı taklitçisi bir alçaktı. Ve yaşadığı devrin vicdanı olmak yerine, fildişi kulesinde düşüncenin sözde asaletine sığınarak, düşünceye ihaneti seçmişti.

“Halbuki kurban, en basit haliyle, düşüncenin, belirli bir ideolojiye hizmet etmek, bir çıkar sağlamak veya birilerini manipüle etmek gibi araçsal amaçlar için kullanılmasını daha baştan red ediyordu. Düşünmeyi bir araç, bir basamak, bir yöntem olarak görmenin ötesine geçip, düşünmenin kendi başına bir değere sahip olduğunu kabul etmekte ve düşünme eyleminin araçsal değerinden ziyade içsel değeriyle, olanı olması gerektiği gibi değil, olduğu gibi açıklamasını hedef almaktaydı.

“Ancak, rahatsız eden bir taraf vardı. Bu polemikte inanılmaz bir cüretin varlığını hissediyordum. Kurbanın kişiliğine yönelik aşağılamalarla itham edildiği suç, adeta eleştiri yapılırken işleniyordu. Mevta, sağlığında kendisinden beklenen evrensel ahlak ve hakikat arayışından vazgeçip siyasi ideolojiye göre hareket etmemesiyle ihanet içindeydi. Sanki, dürüst olmayan bir muhakeme oyunuyla, ihanet etmediği için haindi. Ayrıca, aynı yazısında yazar, hocam için de rehberliği üstlenerek nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda bir ağabeylik, bir yol göstericilik yapmaktaydı. İşte bu yaklaşım, benim de hayatta hiç affedemediğim ‘senin yerinde olsam’ söyleminin daha doğrudan ve açıkça kaba olan ifadesinden başka bir şey değil.

Sustu. Ancak hikayeyi bitirmemiş ve son sözlerini henüz söylememişti. Ağzının içine bakıyorduk.

“Günümüzde, C.M ve N.F adına ülkenin farklı şehirlerinde caddeler, kültür merkezleri, kütüphaneler, okullar ve ödüller bulunmaktadır. C.M'nin, düşünce dünyasına katkıları nedeniyle bazı eğitim kurumları ve araştırma merkezleri de onun adını taşımaktadır. Ancak, somut alanlar konusunda ‘müteveffa veya merhum’ için belirgin bir örnek yoktur.

Yaşlı dostumuz acı acı gülümsedi.

-İhanet hiç bu kadar ucuzlamamıştı. Ne yazık ki, artık karşılık veremeyeceğiniz o son darbede hainin kim olduğunu fark ediyorsunuz. Hayal kırıklığını bir şekilde kabul edebilirsiniz. Ancak, ihaneti kabullenmek kolay değil . . hiç kolay değil.

Suluova
12. 05. 2025